

9e jaargang no. 2
15 juni 1990

Gilde bries

Jaap Slingerland in het kruirad van zijn molen, de Putmolen te Aarlanderveen. Deze instructeur van het Gilde en molenaar in hart en nieren overleed op 28 februari 1990.

VRIJWILLIGE
HET GILDE VAN MOLENAARS

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF

Verenigingsorgaan van het Gilde van Vrijwillige Molenaars verschijnt 4x per jaar.
De oplage is 1400 exemplaren.

Redactie: G.J. Pouw, D.J. Braay en J.P. Kurver.

Redactie-adres: Het Gilde van Vrijwillige Molenaars p/a Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden

Secretariaat: Het Gilde van Vrijwillige Molenaars Nieuwe Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen, tel. 02152-51695

Postgirorekening: 2144780 t.n.v.:
Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Naarden

BESTUUR

Voorzitter: Dick-Jan Braay,
Koningsdiep 78, 1509 WE Zaandam, tel. 075-311639

Secretaris: Boudewijn van Weel,
Nw. Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen,
tel. 02152-51695

Penningmeester: Gerard Barendse,
Beatrixstraat 79, 2685 BH Poeldijk, tel. 01749-45580

Examencoördinator: Jan Spruit,
Molenviergang 8, 2761 BK Zevenhuizen,
tel. 01802-2613

Biotoopwacht: E. Smit, Esdoornlaan 61
1521 EC Wormerveer, tel. 075-283123

Gildeverzekeringen: Mevr. M. Mulder,
Veenhuizerkade 3, 1704 DK Heerhugowaard,
tel. 02207-13002

Bliksemafleidercontrole: D.J. Abelskamp,
Laan 1940-1945 nr. 2, 7231 GL Warnsveld

Ledenadministratie: Mevr. E.N. Pouw-Schipper,
Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden, tel. 02159-45428

Contactpersoon voor de afdelingen:

Gerard Sturkenboom,
Biss. Arnoutlaan 14, 5591 BL Heeze,
tel. 04907-2602

Publicaties/redactie: Gerrit Pouw,
Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden, tel.
02159-45428

Algemeen: Peter de Moes,
Hermelijnsaan 3, 1216 EB Hilversum,
tel. 035-215772

ADVERTENTIES

Voor bedrijven of instellingen, die materialen en/of diensten aanbieden welke direct of indirect te maken hebben met de molens, staat de mogelijkheid open te adverteren.
Advertentietarieven op aanvraag.

JAMMER GENOEG BENT U NIET DE ENIGE MET BELANGSTELLING VOOR MONUMENTEN

Evenals u hebben ook
houtworm, boktor en zwam
een uitgesproken voor-
liefde voor ons nationaal
monumentenbestand.

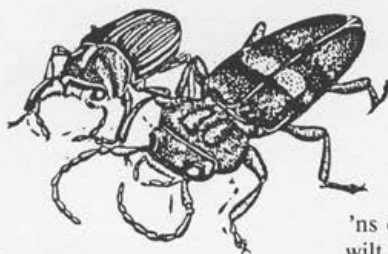
En waar uw be-
langstelling opbouwend is,
gaan zij nogal afbrekend te
werk.

Resultierend in schade-
posten van miljoenen guldens. Voorkomen
blijft daarom altijd goedkoper dan genezen.

Sterker nog: genezen is soms zelfs
helemaal
niet meer mogelijk.

Laat daarom een specialist van Rentokil
bij u langs komen voor inspectie. De kosten
van deze inspectie zijn nul komma nul, waar
ook in Nederland.

Bovendien krijgt u meteen een serie

Links de houtworm, rechts de boktor.
Samen veroorzaken ze voor miljoenen
schade aan monumenten.

duidelijke tips over
bescherming.

Vul de bon in en stuur
'm op. Ook als u eerst onze
uitgebreide dokumentatie

'ns onder de loep
wilt nemen.

RENTOKIL GRATIS INSPECTIE

- ☐ Wilt U mij bellen voor een gratis inspectie?
☐ Wilt u mij eerst dokumentatie zenden?

Naam: _____

Bedrijf: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Telefoonnr.: _____

Opsturen aan rentokil, postbus 52, 2280 AB Rijswijk (Z.H.).
of bel gratis: 06-0226600

't GAANDE WERK

Nationale Molendag 1990: bijna geen wind, en de wind die er was, leek overal vandaan te komen. Een dagje kruien dus en vaak nog in de regen ook. Maar niet getreurd. Er is toch weer een bijdrage geleverd aan de bekendheid van molens als levende monumenten en het vrijwillig molenaarschap als actieve vorm van vrijetijdsbesteding. Een serieuze hobby ook, die na een gedegen opleiding wordt afgesloten met een gedegen examen.

Vandaar ook, dat het Gildebestuur zich zorgen maakt over ideeën die ontstaan zijn bij enkele provincies om een verkorte opleiding te gaan verzorgen voor het bedienen van één molen. De praktische en theoretische kennis die nu op het examen van De Hollandsche Molen wordt vereist, is ons inziens al het minimum voor een activiteit die een ambachtelijke oorsprong heeft en waarvoor het in vroeger tijden jaren duurde, voordat je het vak in de vingers had en op een molen werd 'losgelaten'. Overleg met het bestuur van De Hollandsche Molen leverde hetzelfde inzicht op. Ook deze vereniging, die onze examens afneemt, keurt deze nieuwe ontwikkelingen af. In een latere Gildebrief zullen wij nog uitgebreider op deze materie terugkomen.

Trouwens, de Gildebrief is in zijn nieuwe jasje met veel enthousiasme bij de leden ontvangen. Zowel

de hoeveelheid als de kwaliteit van de ingestuurde copy neemt toe, hetgeen uiteraard zeer verheugend is. Het wijst op een grote betrokkenheid van de leden bij onze vereniging.

Let U trouwens eens goed op de advertenties in deze Gildebrief, waarin gevraagd wordt om vrijwillige molenaars. In diverse regio's bevinden zich molens die niet draaien, maar dat wel kunnen, terwijl er toch een redelijk aantal geslaagde vrijwillige molenaars niet al te ver uit de buurt van deze molens woont. Hier ligt duidelijk een taak voor de vrijwillige molenaar(s)!

Binnenkort zult u de reeds lang in het vooruitzicht gestelde informatie over veiligheid op molens ontvangen.

Verder wordt er in deze Gildebrief uitgebreid ingegaan op de storm van 25 januari j.l. U leest o.a. de ervaringen van molenaars tijdens deze storm en er wordt een inventarisatie van de schade gemaakt.

Gezien de hoeveelheid ingestuurde copy ziet de redactie zich genooddaakt enige bijdragen van leden door te schuiven naar de volgende Gildebrief. Laat deze opmerking U er overigens niet van weerhouden (weer) eens in de pen te klimmen!

Dick Jan Braay, voorzitter

De 18e NATIONALE MOLENDAG

Een overzichtje uit de tot nu toe ontvangen opgaven:

wat omwentelingen opgaven). In de meeste provincies heeft het behoorlijk geregend, maar kwamen

Windrichting	w	nw	n	no	o	zo	z	zw	zwak	redelijk	regen	droog
Groningen					x	x	x		x		x	
Friesland				x	x					x	x	
Drenthe				x	x	x	x			x	x	x
Overijssel						x	x		x		x	x
Gelderland						x	x	x	x	x	x	
Utrecht							x	x	x		x	x
Noord-Holland					x			x	x	x	x	x
Zuid-Holland		x	x			x			x	x	x	x
Zeeland	x	x							x	x	x	x
Noord-Brabant	x					x			x	x	x	x
Limburg	x						x		x		x	x

Provincies blijken toch nog flink groot te zijn. Velen geven bijv. zwakke wind op, terwijl anderen het toch als redelijk hebben ervaren (en ook flink

toch ook droge periodes voor. Texel was dit jaar een uitschieter, gewoon een harde wind!

Na zo'n regenachtig verlopen molendag kun je uit de formulieren nogal verschillende karaktertrekjes opmaken: er zijn nogal wat vrijwilligers die het allemaal maar niks vonden. Er was er een die schreef: "Als het volgend jaar weer regent, doe ik niet eens meer mee." Een eerste klas pessimist! Gelukkig zijn er nogal veel die gewoon niet stuk te krijgen zijn! Wat extra activiteiten georganiseerd, wat warme koffie erbij, en je hebt een gezellige dag. Niet al teveel wind? Andere keer beter toch! Er zijn nog te veel molenaars die altijd maar weer van hun eigen plezier uitgaan. Oké, dat kon dus beter. Toegegeven. Maar de Nationale Molendag wordt in eerste instantie georganiseerd om het nederlandse publiek naar de molens te halen, en hen daar goed op te vangen met enthousiasme enz. Welnu, veel bezoekers bleven juist wat langer in de molen. Het gaat niet om grote aantallen omwentelingen, maar het gaat om bezoekers die voldaan de molen verlaten. Als molenaar heb je dan toch zeker ook een fijn gevoel?

Begin juni zullen er weer enkele prijsjes uitgeloot worden onder de vlotte inzenders. Direkt daarna gaat ondergetekende op vakantie, en zo eind juni zal het eerste artikelje over een provincie gepubliceerd worden, weliswaar in De Molenaar en niet in onze Gildebrieven. We hebben een machtig mooi blad, maar het is nu eenmaal (nog) geen weekblad!

Werkgroep Nationale Molendag
Bert van Uffelen

MOLENDAG 1990: OVERAL ANDERS

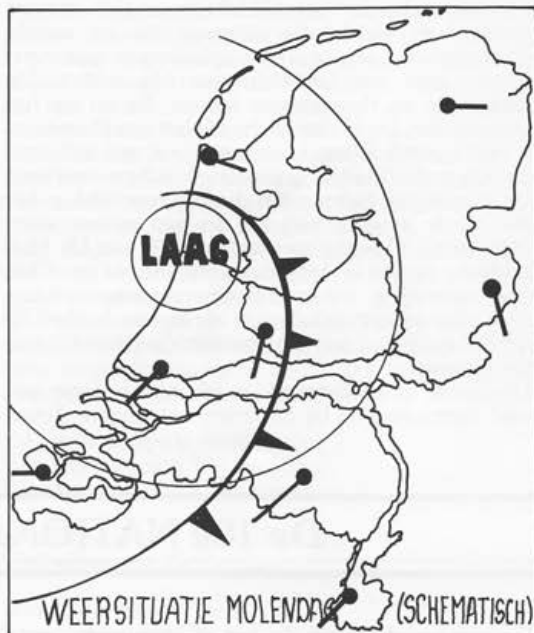
Molendagen zijn er in allerlei soorten. Een flink aantal jaren reeds was er een behoorlijke maalwind. Dit jaar was het, zeker in het midden van het land, maar matig met de wind. Ook waren er flinke buien aan de lucht en er was ook een kans op onweer. 's Morgens was in het midden van het land de wind zwak ZZO. Precies om 13.00 uur (etenstijd) ruimde hij plotseling naar ZW op de nadering van een zwak frontje. Na een klein halfuurtje begon hij weer te krimpen naar zijn oude plek. De wind kromp terug omdat de depressiekern zich nauwelijks verplaatste. Het weerrapport van 12 uur meldde een kleine depressiekern boven IJmuiden. Het zal voor weergeïnteresseerden duidelijk zijn dat in zo'n situatie de windrichting over het land zeer verschillend is.

In Den Helder zat de wind OZO; De Bilt ZZW en zwak; Eindhoven meldde regen en sneeuw en een matige ZW wind (frontpassage?); Zuid-Limburg een ZW-wind die matig was.

De buien die er ook nog voorkwamen zullen plaatselijk nog voor flinke verrassingen hebben gezorgd.

De wind heeft op mijn molen tenminste tussen ZW en O gezeten, met alles daartussen over het zuiden. Bovendien was er 's middags nog een klein hoosje op het water te zien. Daar was ongeveer een halve minuut lang de wind NO, terwijl de molen uit ZZO draaide. Overigens haalden de verschillende molenaars in de buurt al vroeg de zeilen weg want (jammer genoeg) ging de molendag hier als een nachtkaaarsje uit. Er moest geduwd worden bij het afhaken van de zeilen, het was windstil. Volgend jaar beter.

In het zuiden bleek vooral in de namiddag een redelijke maalwind te hebben gestaan. K.

JAAP SLINGERLAND OVERLEDEN

Voor degenen die hem gekend hebben, en het waren er velen, kwam het als een onverwachte, zware klap. Molenaar met hart en ziel was hij. Altijd bereid om mensen te vertellen over de molens. Een vakmolenaar die reeds vóór het bestaan van het Gilde geïnteresseerden wilde inwijden in de geheimen van het vak. Hoeveel liefde hij voor de molens had bleek o.a. wanneer hij bij molenaarsbijeenkomsten met overgave zijn molenlied geheel uit het hoofd en recht uit het hart voordroeg. Hij moet het als klein kind reeds hebben geleerd. We kunnen de herinnering aan hem levendig houden door het publiceren van zijn molenlied. K.

MOLENLIED

Rust'loos went'len zich de wieken
Van de molen aan de tocht.
Vanaf 't eerste morgenkrieken
Razend rond in wijde bocht.
Komend' gaand' en gaand' en kerend'
In haar ongetemde vlucht,
Raak'lings langs de grond heen scherend'
Hijgend' stijgend' in de lucht.

En zij loeien langs de molen,
Die een wijl te trillen staat,
Als een windvlaag onverholten
op de strakke zeilen slaat.
Snel en sneller, nimmer moede,
Immer in de eend're boog
Zwieren rond de zware roeden,
Hoog, omlaag, omlaag, omhoog.

Uit de duis'tre wolkenbanken
Jaagt de regen over 't land.
Geselt fel de molenflanken,
Kletst langs riet en steen en spant.
Waar de wind z'uutten doet waaien,
Nad'ren zwarter wolken weer,
't Wiekenstel blijft draaien, draaien,
Opwaarts neder, opwaarts neer.

Reuz'lend zeult het groene water,
Weg in 't donker van de sluis.
Onder de molen door, daar gaat het
Schoepenrad met dof gedruis.
't Stuwt de golven verder henen
Tot ze aan de and're kant in 't ruim
Van de vaart weer zijn verschenen,
Kolkend, dik bedekt met schuim.

Buiten, binnen, boven, onder,
't Is een beven een gedreun,
Een geloei, getier, gedonder,
Een gestommel en gesteun.
Is 't een ruisen, klagen zuchten,
Striemend zwiepend ongestoord,
Slaat de regen uit de luchten
En de wieken draaien voort.

Machtig hooglied, schrikb're wijzen,
Zielbeangstigend concert,
Dat daar bij het zonnerijzen
Door de storm gegeven werd.
Op die trouwe watermolen,
Als een speeltuig ongestemd,
Hoe 'k de rust mij voel ontstolen,
Hoe dat lied mij 't hart omklemt.

Eert de mool'naar die vol zorgen,
Voor zijn trouwe molen waakt,
En voor 't verd're van de morgen,
Aan het spel een einde maakt,
Dat niet van de harde werker,
Waar de stormwind huilend en krijst.
Al maar luider nog en sterker
't Onvervulb're wordt geëist.

'k Zie de mool'naar 't kapwiel draaien,
Langzaam mede draait de kap.
En de winden snorren zwaaien
Uit de wind nu, minder rap.
'k Zie hem dan aan 't vangtouw rukken,
'k Hoor geknerp, gereng, gerang,
Daar om d'as de remmen drukken
Staat de molen in de vang.

Even meten zich de krachten
In de kap nog: 't wiekenstel
Wil nog draaien; ijdel trachten,
Wiek as speelt verloren spel.
Het geknerp, geknirp wordt vager
Sterft dewijl de vang het wil,
En de wieken gaan al trager,
en heel spoedig staan ze stil.

Taak volbracht naar zijn vermogen,
Heft de molen in 't geweld
Van d'orkaan zich onbewogen,
Wachter over 't wijde veld.
Wind en regen in hun snoodheid,
Laat hij volgen langs zijn huid,
Zwijgend in zijn grote grootsheid,
Molenlied; je lied is uit.

STORMSCHADE OP 25 JANUARI 1990

De zware storm van donderdag 25 januari 1990 heeft overal in den lande veel schade aangericht, ook aan de molens. Hieronder volgt een overzicht van hetgeen de storm aanrichtte. Dit alles natuurlijk voor zover onze kennis reikt. Het is daarom waarschijnlijk dat dit overzicht niet compleet is.

Groningen

De schuur bij de molen van **Bovenrijke** verloor zijn pannen. De molen van **Adorp** miste 25 à 30 kleppen uit het gevlucht. De storm veegde van één

roedeinde alles weg bij de Aeolus te **Delfzijl**. In **Mensingeweer** werd een fok van de wiek weggevaagd. Te **Den Andel** werden de kleppen en remkleppen flink beschadigd. In **Winssum** verloor de molen 'De Vriendschap' zijn kleppen. Ook de 'Zeemeeuw' te **Onderdendam** kreeg schade aan de kleppen. In **Vierhuizen** raakte het houtwerk van het gevlucht los.

Friesland

In **Ferwerd** sloeg de wind hard toe. De molen 'De

Non' is volledig afgebrand. De molen stond op het noordoosten 'met de kont in de wind'. Het wiekenkruis is losgeslagen en achteruit gaan lopen. Het gevlucht is voorover geslagen en daarbij is zelfs het achtkant uit de veldmuren geslagen. De brandweer kon in eerste instantie de brand niet bereiken. Later probeerde men het met een motorspuit achter een tractor. In de buurt van de molen was echter de benzine op... In **Wolvega** werd de molen op tijd gered. Alle voorzorgen waren genomen, maar plotseling is één van de kleppen dicht geslagen. De roedketting sloeg los en de molen ging draaien. Er was geen schade aan de stelling, maar één der kettinghaken belandde op de schoor, de andere is spoorloos. De molen maalde zelfs nog veertig kilo meel. Vader en zoon Scheenstra reddden de molen door hem uit de wind te laten kruien. Dwars op de wind staande kon de molen gevangen worden. De eiken stut van 16 cm vierkant in het bovenwiel was doormidden gebroken. De stellinghaak bleek bij nader onderzoek te zijn recht getrokken, waardoor deze gemakkelijk uit de stelling kon schieten. De molen te **Heerenveen** had schade aan de zeilen.

Gelderland

De molen te **Warnsveld** had flinke rietschade aan de kap.

Utrecht

De molen te **Wilnis** verloor een gedeelte voorzomers en borden.

Noord-Holland

De molen te **Kortenhoeft**, 'De Gabriël' verloor een aantal meters van de binnenroede.

Zuid-Holland

De molen van **Zuid-Beijerland** is verbrand. Dit is wel het meest tragisch geval dat zich voordeed. Een uitgebreider verslag over deze gebeurtenis vond u reeds in het vorige nummer. De kleine stellingmolen 'De Windlust' te **Brouwershaven**

met zijn vlucht van 7,5 meter is omgewaaid. De middelste molen te **Leidschendam** heeft van één roede het hekwerk verloren. De molen te **Rozenburg** was half omgedraaid en brak een roe. De achtkante molen te **Groot-Amers** was losgeslagen maar werd door Van Wijk tot stilstand gebracht. De molen van **Hofwegen en Rijbroek** was in de rouw geschoten en de staart was losgeraakt. 'De Hofmolen' te **Warmond** brak een roede. In **Oude Tonge** brak een maanijzer van de vang. 'De Barre molen' te **Zoeterwoude** was overhek geschoten, maar het liep verder goed af. In **Schiedam** raakte bij de 'Drie Korenbloemen' een schoor kapot. Molen nummer zes van de **Nederwaard** verloor van één roede alle hekken. Molen nummer één van de **Overwaard** verloor een groot stuk van het rietdek. Bij de molen van **Woerden** waaide het kruirad bijna uit de staartbalk.

Noord-Brabant

De standerdmolen 'De Hoop' te **Roosendaal** werd zwaar beschadigd en brak een roede. De vrijwilliger had 's middags na zijn werk nog gecontroleerd of alles vast zat. Thuis gekomen werd hij gebeld met de mededeling dat de molen achteruit liep. Omdat de krui- en bezetketting reeds meerdere malen gestolen waren, werd van gemeentewege een drietal houten bokken geplaatst ter verankering van de staart. Men zette vanwege vandalisme ook steeds de molen overhek met stempels in het bovenwiel. De verankering van de noordoostelijke bok heeft het gebeven en de molen kruidde zichzelf naar het noordoosten. De vang, pal, kneppel en stempels hielden de molen niet en tijdens het draaien brak de oude buitenroede. Ook de gietijzeren askop is gescheurd. De vang is versplinterd, de voering van het bovenwiel doorboorde de kap en de vangbalk is gebroken...

Schade was er aan het gevlucht van 'De Arend' te **Wouw** en de molen te **Hoeven** verloor twee fokken. Ook brak daar de springbeugel en dompte de as.

K.

HET WEER ZOALS HET WAS (18)

Door Jan Kurver

In dit verhaal komen we nog even kort terug op de storm van 25 januari.

Boven IJsland lag op 24 januari een diepe depressie. Een kleine erbij behorende randstoring van slechts 1005 hPa lag ten oosten van New Foundland. Om 1 uur 's nachts op 25 januari lag hij al ten westen van Ierland en was toen uitgediept tot 975 hPa. Om 7 uur was hij 956 hPa en gedurende de rest van de dag bleef de druk ongeveer 952 hPa be-dragen.

Het bijbehorende warmtefront passeerde in de loop van de ochtend met de bijbehorende motregen en

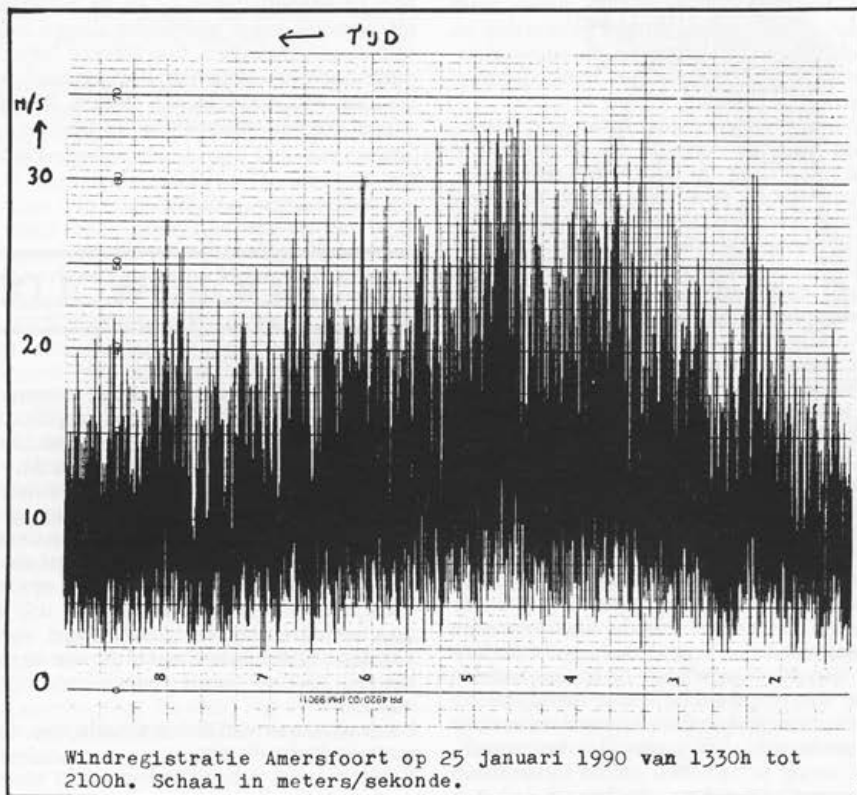
gelaagde bewolking. Een grote Nimbostratus en zonder veel wind. Rond de middag werd het droog en in de warme sector werd het nog behoorlijk warm. De wind begon toen steeds meer aan te trekken. Het koufront passeerde de kust rond 14.30 uur.

De wind nam snel verder toe, hier en daar regende het flink en ook waren er plaatselijk hoosverschijnselen te zien. Het werd echt zwaar weer. Kort na half vier was het koufront de oostgrens gepasseerd. In het noorden was de storm minder hevig, hij werd daar geschat op 10 Beaufort.

In het westen begon een tweede dieptepunt te passeren. Een trog (soort tweede koufront) passeerde en duwde de wijzer van de windmeter naar ongekende hoogten. Enkele maximum windvlagen in meters per seconde: IJmuiden 43, Schiphol 43, Vlissingen 40, Leeuwarden 35, Volkel 34 m/sec. De grootste windsnelheden zijn vrij algemeen bereikt tussen 19 en 20 uur.

In het oosten een uur later. Pas na middernacht begon de storm af te nemen. Een tweede, minder zware storm kwam nog voor op 28 januari. Weer moesten nieuwe dakpannen worden gelegd...

Bron: Weerspiegel (Uitgave van de werkgroep weeramateurs, jaargang 17 nr. 3.)

VEENENDAAL

De molen heeft de storm en de daarop volgende stormen zonder schade doorstaan behoudens een gebroken haak aan de roeketting en een verbogen as van de windvaan. Dat eerste had tijdens de eerste storm rampzalige gevolgen kunnen hebben en niet voor de molen alleen. Aangezien ik als vrijwillige molenaar niet in Veenendaal woon en werk en niet over een auto beschik, zag ik aankomen dat het wel eens levensgevaarlijk kon worden en onmogelijk om naar de molen te gaan. Ik belde de fam. van Barneveld die bij de molen woont en gaf instructies bij mogelijke calamiteiten en het verzoek mij direkt te bellen. Naarmate de storm aanzwol tot orkaan

raakte het telefoonverkeer in zuid-oost Utrecht meer en meer ontregeld. Maar om 21.30 uur slaagde men er in mij te bereiken met de mededeling dat de Veenendaalse brandweer de molen uit de wind had gekruidd nadat men geconstateerd had dat het wiekenkruis in beweging was gekomen en daarna weer had vastgezet. De molen heeft een goede vang die met een knepel extra wordt geborgd en met een roeketting wordt vastgezet. Alleen de stenen stonden niet aan doch hiervoor had ik instructies gegeven, maar dat was op dat moment niet uitgevoerd.

Wat was er gebeurd: het wiekenkruis stond vol in de windrichting waaruit de orkaan woedde, hij had de stormborden in. Elke avond wordt de molen door schijnwerpers verlicht en is daardoor goed zichtbaar. Een lid van de familie van Eden, de vroegere eigenaars van de molen, tevens lid van de brandweer, zag dat het wiekenkruis langzaam

in beweging kwam. Hij snelde toe en sloeg alarm. Even later stormde een brandweerwagen het erf op en rende de complete bemanning onder aanvoering van hun collega en molenaar van Eden de molen in en de stelling op, haalden de kettingen los en kruiden de molen uit de wind. Dit punt is voor een goede examenvraag: "Wat kan er gebeuren wanneer men bij zware storm de krui-kabel, bezet- en roeketting losmaakt?" Die zal best wel bestaan. Het feit dat de molen zwaar kruit voorkwam dat er rampzalige dingen gebeurden en dat de brandweer enige vacatures na rouwadvertenties had moeten plaatsen na een 'honkbal-knuppel-reflex' van de kruiwier.

Toen om 22 uur de zware storm wat ging luwen, ging ik alsnog naar Veenendaal om de situatie te bekijken. De molen was op het zuiden gekrooid, het wiekenkruis stond flink door, doch nog lang niet in de rouw. Het was aan één roekettinghaak vastgezet. Dit beviel me niet, maar ik vond het raadzaam hieraan niets meer te veranderen. Ik kon op dat moment verder niets verontrustends vinden. De volgende zaterdag zag ik dat de tweede haak van de roeketting niet compleet was, het andere deel zat muurvast tussen de stellingplanken. Het bleek een gelaste haak te zijn. Door het hevige gejutten van het wiekenkruis was een las gebroken. Het wiekenkruis kreeg toen speling en werkte zich naar voren en steeds vaster in de vang die met een kneppel vaster aangetrokken kan worden. Maar de aanblik van deze beweging was verontrustend, mede doordat het door het licht van de schijnwerpers extra werd geaccentueerd.

De familie van Barneveld meldde dat veel buurtbewoners de daarop volgende dagen aan de deur kwamen vragen of er veel schade aan de molen was. Het bleek dat velen vanuit de huis- of andere kamers met angst en vreze naar de molen hadden gekeken. Dat was nogal spookachtig, aangezien de verlichting af en toe uitviel of verduisterd werd door voorbij vliegende materialen van een bouw-werk-plaats dat flitsende schaduwen op de molenromp wierp. Zaterdags verscheen de brandweer ten tweede male, ditmaal om de windvaan veilig te stellen. Deze vaan is vorig jaar tijdens de opening na restauratie, een door hun zelf vervaardigd produkt, aan de molen geschonken. De pen waarop de vaan draait was door het geweld verbogen waardoor de vaan achterover hing, zodat die alleen nog attent was op valwinden.

Na dit voorval zou het aanbeveling verdienen de veiligheidsmaatregelen rond de windmolens weer eens onder de aandacht te brengen.

Er zijn veel molens waarvan de vrijwillige molenaars veraf wonen. Het risico hiervan is dat zij om velerlei redenen bij calamiteiten niet tijdig op de molen kunnen zijn. Jaren geleden is van de Hollandsche Molen uit een brief naar de gemeentes waar windmolens aanwezig zijn, uitgegaan. Dit betrof de veiligheidsmaatregelen in en rond de windmolens. Deze brief zal wel in de diverse archieven en stoflagen verdwenen zijn, bij de Veenendaalse brandweer is hierover niets bekend.

Wellicht kan er in de volgende Gildebrief, mijn complimenten voor de nieuwe uitvoering, het ziet er goed uit, het is een hogere contributiebijdrage waard, aandacht hieraan worden besteed? Voorzien van richtlijnen kunnen de vrijwillige molenaars verzocht worden contacten te leggen met de plaatselijke brandweer of andere instanties of personen en deze te instrueren hoe te handelen tijdens calamiteiten op de molen wanneer er geen vrijwillige- of beroepsmolenaar in de buurt is. Wanneer dit verzoek langs ambtelijke wegen loopt, kan dit hopeloos verzanden. Een directe benadering heeft meer kans van slagen en kan herhaalt worden. Het lijkt mij wel noodzakelijk gezien de recente ervaringen om hieraan prioriteit te geven.

Hans Smulders

NOORDWOLDE

Allereerst gefeliciteerd met het nieuwe uiterlijk. In uw vorige Gildebrief vroeg u reacties betreffende de storm van 25 januari. Deze storm blies van onze molen ('Windlust' te Noordwolde) de in 1980 aangebrachte fokken. Tijdens de restauratie in dat jaar werd een door monumentenzorg geadviseerde houtsoort gebruikt. De kwaliteit van deze houtsoort was zo slecht dat vele Friese molens die in dezelfde periode hun fokken kregen, ze al eerder verloren. Tien jaar hielden onze fokken het uit, maar er zijn voorbeelden van zes jaar! Onze vorige fokken werden in 1961 aangebracht en waren in 1980, toen nieuwe roeden werden gestoken, nog in goede staat.

I Een oorzaak van stormschade kan dus verkeerd materiaalgebruik zijn.

II Het nieuwe subsidiebeleid werkt stormschade in de hand. Snelle, en voor de molen noodzakelijke restauraties blijven achterwege als ze te duur zijn. Een uitstel van vijf jaar kan het doodvonnis betekenen!

III Het ijzerwerk bij en rond de vang kan een zwakke schakel zijn en niet alléén tijdens het vangen. Tijdens een inspectie van de kap zagen we dat het sabelijzer dicht bij het voeghout half doorgescheurd was. We hebben het sabelijzer uitgenomen en de scheur bleek, gezien het blanke staal, nog te werken. Monumentenwacht had dit euvel niet gezien. U kunt raden wat de gevolgen waren geweest als het sabelijzer tijdens het vangen of met de storm van 25 januari gebroken was.

De molenaars kunnen hun hart overigens nog vasthouden. Men voorspelt voor het jaar 2000 superstormen met uitschieters tot 300 km per uur. Molenaars pas op uw zaak!

Namens de vrijwilligers van molen 'Windlust' te Noordwolde:

H.A. Hachmer

Vrijwilligers en brandweerlieden slaagden er met vereende krachten in de wieken van de molen 'Fortuna' in Noordhorn weer stil te zetten. De storm zorgde daar bijna voor brand. (Foto: Frigo Fotopers)

MOLEN VAN NOORDHORN ONTSNAPT AAN BRAND

Noordhorn - De bevolking van Noordhorn heeft gistermiddag (maandag 26 februari, red.) enige tijd in spanning gezeten nadat de molen 'Fortuna' in de vliegende storm op hol was geslagen. Vlak voordat de oververhitte molen in brand dreigde te vliegen, slaagden vrijwilligers er in hem tot stilstand te brengen.

Voor Noordhorn was de storm bijna op een ramp uitgelopen toen de molen 'Fortuna' op hol sloeg. Volgens Syp Jan Pijl, een van de vier vrijwillige molenaars van de 'Fortuna', is waarschijnlijk een stuk in de nok van de mol geknakt. De vanghaken van de molen, die vast zaten in de stelling, werden compleet verbogen en daarna hadden de wieken vrij spel. Een van de remkleppen werd met grote kracht de lucht ingeslingerd en sloeg zes huizen verderop, aan de andere kant van de weg, een gat in het dak van een woning. Buurtbewoners sloegen groot alarm bij de gemeente, de eigenaresse van de molen, en de plaatselijke molencommissie.

Met gevaar voor eigen leven gingen vrijwilligers de molen in. Ze kregen hulp van de te hulp geschoten molenaar Piet Betlehem uit Enumatil en de brandweer van Zuidhorn. Na een kwartier werden de wieken stilgezet en met vereende krachten uit de wind gedraaid. Tijdens die werkzaamheden sloeg er een gat in de railing van de stelling. De as van de 'Fortuna' was op dat moment al gloeiend heet. Het gevaar van brand - bij de vorige storm gingen twee Nederlandse molens door brand verloren - was op het nippertje geweken. De molencommissie kon daarom gisteravond volgens afspraak vergaderen over de festiviteiten ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de molen in juni. De schade, die waarschijnlijk in de duizenden guldens loopt, wordt vandaag geïnspecteerd. Volgens Pijl is er sprake geweest van overmacht. "De stut is waarschijnlijk niet helemaal in orde geweest, maar dat hebben we niet geweten. De kracht die daar gisteren op heeft gestaan, is enorm geweest."

HOOFDORP

Hoewel er over de storm al heel wat geschreven en gediscussieerd is, meen ik toch hierover nog het één en ander op papier te moeten zetten. Ik vermoed n.l. dat vele vrijwillige molenaars die bewuste donderdag niet op hun molens aanwezig waren, omdat, op een aantal uitzonderingen na, de meesten het van de zaterdagen moeten hebben en zodoende dit barre natuurgeweld niet op de voet konden volgen.

Hier in Hoofddorp hebben mijn twee leerlingen en ik dat wel kunnen doen en vandaar deze nabespreking.

I.v.m. enige bestellingen heb ik zo tussen 9 en 11 uur 's morgens nog enige zakken meel kunnen malen, maar vanaf dat moment nam de wind zodanig toe, dat malen niet meer verantwoord was. Ik had toen de molen al bijna 45° uit de wind staan en de eindborden er ook al uit gehaald een uur daarvoor.

De uitermate wild overjagende wolkenmassa's werden steeds dreigender en kolkten als het ware door elkaar. Dus... molen stil; roeketting in beide richtingen strak bevestigd. (Bij het naar huis gaan later nog een hangslot eraan.) In de kap, waar wij elkaar al haast niet meer konden verstaan vanwege het stormgeloei en het gekraak en gesteun van al het houtwerk, hebben we vervolgens twee forse stempels klemgeslagen tussen de kruisarmen van het bovenwiel en de lange spruit, zodat vooruit- en achteruitdraaien redelijkerwijs onmogelijk werd. Ook nog een blok onder de as op de lange spruit gelegd. Uiteraard was daarvoor de kneppel al strak aangetrokken en de pal in het wiel geplaatst. Toen het zo tussen vier en vijf uur 's middags op z'n hevigst stormde in deze omgeving, heb ik de staart nog van een extra ketting voorzien. Buiten lopen aan de windkant van de molen was toen niet meer mogelijk. Bij de staart staande zag ik, dat de uiteinden van de horizontale roede nu en dan zo'n 50 cm naar achteren bogen. Het was werkelijk angstaanjagend. In de omgeving van de molen zagen we allerlei zaken als stukken plastic, planken, golfplaten enz. door de lucht vliegen en zelfs diverse dikke boomtakken afbreken. Tijdens het hoogtepunt van deze orkaan hebben we - van uit de molen naar buiten kijkend - echt in de 'rats' gezeten, zoals men dat wel eens noemt. Eerst zo rond zeven uur 's avonds, toen het allerergste voorbij was, zijn we met veel moeite naar huis gegaan. Ik was de volgende dag een gelukkig mens, toen ik constateerde, dat er geen enkele schade aan de molen te ontdekken viel.

Wel wil ik het volgende nog kwijt: het is mij al vaker gebleken, dat er nog heel wat vrijwillige molenaars zijn, die - terwijl ze niet dicht bij hun molen wonen - toch alleen maar hun molen vastzetten met één soms al wat oudere roedeketting en soms de kneppel. Deze weliswaar extreme storm heeft aangetoond, dat die beveiliging te gering is. Men mag

nou nog zo'n goede vang hebben, maar als de ketting door het vele heen en weer bewegen van het roede-eind bij stormweer breekt, gaat de molen bijna zeker aan de haal met de ons allen bekende gevolgen. Het duurt 's avonds en 's morgens hooguit een paar minuten om een paar stempels in het bovenwiel te plaatsen en een blokje onder de as te tikken, zodanig dat ze er niet uit kunnen vallen. Bovendien, wanneer men bang is voor diefstal van de roeketting, is een goede constructie met een hangslot eraan heel wel mogelijk. Bij zo'n beveiliging blijft eventuele stormschade beperkt tot b.v. wat hekwerk, borden, rietgaten enz.

Ook frappeerde mij later de opmerking van sommigen, dat ze niet verwacht hadden, dat deze storm zo erg zou worden. Als je de barometer achteruit ziet hollen en via radio-tv-telefoon enz. hoort, dat een tot maar liefst 950 milibar uitdiepende depressie dicht langs de Waddeneilanden naar Denemarken trekt, terwijl er nog een hoge drukgebied boven Zuid-Europa aanwezig was, kun je er in de meeste gevallen zeker van zijn, dat het gaat bulderen. En ik weet wel, dat het weerbericht die dag steeds aangepast werd door het KNMI. Eerst windkracht 9, mogelijk 10; aan het eind van de morgen 11 en uiteindelijk kwam ook het KNMI met de verwachting: kracht 12 op de proppen.

Laten we in ieder geval blij zijn, dat de schade aan de molens landelijk niet nog erger is geworden en dat zo'n ontzettende storm gelukkig niet zo vaak voorkomt.

D. Prins

WOERDEN

In de Gildebrief van december 1989 stond op bladzijde 2 toevallig dat er de laatste jaren weinig schade is geweest aan de molens als gevolg van storm. Door het noodweer van 25 januari is dat behoorlijk achterhaald en zijn we weer eens met de neus op de feiten gedrukt. Het blijft voor een molenaar altijd opletten en bijtijds maatregelen nemen op de molen, opdat er hopelijk geen schade ontstaat.

Die donderdag was ik 's morgens met de molen aan het malen, er stond een lekkere wind, zonder zeilen. Na het eten, om 1 uur, was er behoorlijk meer wind gekomen en met de dreigende weerberichten in het achterhoofd heb ik gelijk de vier zwichtborden er maar uit genomen. Met de borden eruit kon ik nog doordraaien tot ± 3 uur, toen werd het me te wild. Dus vang erop, kneppel aangetrokken, paltouw los, en de roe naar twee kanten vastgezet met de nylon roetouwen. Voor een stellingmolen vind ik touw prettiger omdat kettingen zo liggen te klapperen, bovendien kan je ze gerust strak zetten, want ze rekken en veren lekker. Het begon toen al gauw te spoken. Verder heb ik twee koppel stenen in z'n werk gezet met de stenen stijf

op elkaar. In de kap heb ik een zwaar stempel tussen de kruisarm van het bovenwiel en het voeghout gezet. Bovendien heb ik de staart naar twee kanten een extra ketting gegeven omdat de molen zo licht kruit. In de kap heb ik verder de spruitluiken nog een extra touwtje gegeven omdat die hevig stonden te klapperen. Nu was goed te zien dat de vangbalk ook lager stond dan normaal en de kneppel eigenlijk niets meer deed. Wat mij bij deze storm opviel was dat de vlagen zeer hevig waren. De pen van de as sprong af en toe in de beugel. Het meeste bang ben ik altijd dat de molen op één of andere manier gaat kruien of dat één van de oude roeden het zullen begeven.

Verder zet ik ook altijd een extra touw aan de stellingdeuren opdat ze niet open kunnen waaien

en aan alle ramen in de molen zit een ketting om openwaaien te voorkomen. De gehele molen was in beweging, maar hij is blijven staan. Maar toen ik de andere ochtend buiten kwam, bleek het gehele kruirad naar achteren te zijn gewaaid. Het hing gelukkig net nog in de staart zodat ik het er weer ik kon duwen, de extra ketting aan de staart had dus wel z'n diensten bewezen. Het blijft altijd opletten, want zaterdag 3 februari was het hier 's avonds om ± 7 uur ook een flink noodweer. Dat heb je als het geen winter is, in november wist je het meel niet gemalen te krijgen en nu storm je weg. We moeten het speciale stormmaatregelen-info er maar weer eens op nalezen. Ook het weeroverzicht van RTL-Veronique kan ik zeer aanbevelen.

Wim van Krieken

DE 'STORM' EN HEBBEN WE ER IETS VAN KUNNEN LEREN?

Ja, dat hebben we zeker, we hebben er allen wat van kunnen leren, als we tenminste de ogen en oren tijdens en na de storm goed open hebben gehouden. Zoals we reeds meedeelden ontving de redactie vele verhalen en adviezen betreffende de storm. Eén die ons lang zal heugen of die we nimmer zullen vergeten.

Wat was er dan wel te leren? We zullen dit eens punt voor punt, aan de hand van praktijkgevallen, opgetekend uit de diverse berichten, bekijken.

'De kneppel'. Velen vertrouwden er blindelings op, met de gedachte: kneppel er op, goed strak aantrekken en geen kip die ons pikt'. Mis, de storm heeft velen naar wij hopen wakker geschud. De storm deed n.l. de vang in veel gevallen zo sterk aanrijgen, dat zonder een millimeter door de vang te lopen het gevlucht toen behoorlijk was doorgedraaid en alleen nog werd geblokkeerd door de roeketting!

Conclusie dus: de kneppel deed niets meer en het kneppeltouw kon zo'n 10 à 20 cm. aangehaald worden.

'De roeketting'. Een uiterst nuttig attribuut op de molen, en gezien de opgedane ervaringen een onmisbaar onderdeel van de molenuitrusting. Een onderdeel dat vele molens heeft weerhouden van spontane en ongecontroleerde acties. Maar... het spreekwoord zegt het al: 'De ketting is net zo sterk als de zwakste schakel'.

1e geval: De ketting prima, doch helaas een harpsluiting, gebruikt in de ketting, geknapt!

2e geval: De ketting was van dien aard dat men daarvoor alleen nog schamper de kwaliteitsnorm 'geitenketting' kon gebruiken. Het gevolg was dat de schalmen geheel dicht getrokken waren en

gelukkig kon e.e.a. nog tijdens de storm vervangen worden door een echte roeketting.

3e geval: Ketting prima, dus niets op aan te merken, helaas... De stellinghaak als een paperclip door de trekkracht van het gevlucht open getrokken!

De remedie is de stellinghaken zodanig maken dat de haak zelf niet wijder is dan anderhalf maal de liggerdikte. Hierdoor kan hij niet te ver omhoog komen uit de stelling waardoor de totale trekkracht-belasting niet op het uiterste puntje terecht komt. Tevens kan men overwegen de bochten van de haak aan de buitenzijde te verstevigen d.m.v. opgelaste ruggen. En zorgen voor goede kettingogen aan de haak en niet volstaan met opgelaste stukken betonijzer of gewoon een schalm van de ketting op de haak vast lassen. Vergeet echter ook niet de kwaliteit van de stellingliggers.

4e geval: Ketting prima, maar helaas onderste heklat gebruikt om de kleppen in de storm op te vangen. Resultaat, de heklat afgeknapt. De ketting was echter gelukkig blijven hangen op het korte stompje aan de windbordzijde. Een angstige zaak dus. De remedie is, laat z.g. kettingklemmen zware kettingogen of ruim bemeten kieften aanbrengen. Is dit om e.o.a. reden niet mogelijk dan de ketting zodanig om de roede leggen dat deze de klappen opvangt en de heklat alleen dient om de ketting omhoog te houden zodat hij niet van het roede-eind af kan glijden.

'De kruipalen'. Zijn deze kort voor de dag dat een storm van enige betekenis verwacht wordt aangebracht, dan mag men hierop nimmer vertrouwen! Dit geldt vooral voor molens in die streken van ons land waar de bodem uit zandgrond bestaat. Tevens, en zeker niet in het minst, geldt dit voor beltmolens met een belt die ook pas vernieuwd is. Het resultaat is in dergelijke gevallen dat de paal

waar de molen op vastgezet is zonder meer uit de grond komt en de molen gaat fungeren als een reusachtige dorsvlegel. Een uiterst slechte zaak voor het gevlucht en eventueel de omgeving. De remedie is in zulke gevallen de palen bij het ingraven te voorzien van goed bemeten dwarshouten. Het kost iets meer, maar het geld brengt zeker haar rente op.

'Stutten in het bovenwiel'. Prachtig, maar dan wel stutten die niet in elkaar gedrukt worden o.i.v. de optredende spanningen. Neem hiervoor minstens eikenhout en dan nog in het formaat van 12 x 12 cm., eventueel nog voorzien van splijtbanden aan de einden. Doch de stevigste stut op de verkeerde wijze geplaatst heeft geen enkele zin. Een goed geplaatste stut dient zodanig te staan, dat hij o.i.v. de steeds wisselende druk van het bovenwiel niet kan wegvallen uit zijn positie. Neem niet zomaar een stuk hout dat toevallig in de molen aanwezig is, laat deze belangrijke hulpmiddelen speciaal maken. Zodanig uitgevoerd, b.v. met z.g. visbek kepen aan beide uiteinden waarmee ze passen tussen de bus- of ijzerbalk en een kruisarm van het bovenwiel.

'Balk door het bovenwiel'. Deze wordt dan gelegd op de langespruit en de busbalk. Dan altijd de ruimte onder de kruisarm opvullen met wiggen, waardoor de zaak vast ligt of er zeker voor zorgen dat de balk niet, door het heen en weer wiegen van het wiel, weg kan worden gedrukt. Ook hier een ruim bemeten stuk hout voor gebruiken daar de krachten

opgewekt zo kort naast het hart van de bovenas enorm hoog kunnen oplopen tijdens een windvlaag.

'Blok of wiggen onder het vulhout'. We bedoelen hier het vulhout rond de bovenas. Ervaring bij deze storm? Door de minimale verdraaiing van het wiekenkruis, onder druk van de storm, veroorzaakte deze onderstapeling het lichten van de hals van de as, zo'n 5 mm. uit de halssteen. Resultaat: een zeer snel, maar wellicht juist, reagerende molenaar die deze borging wegtrok met een beduidend sneller kloppend hart.

Wat hebben we nu uit dit alles geleerd?

We kunnen gerust vaststellen dat we allen herexamen hebben gedaan op het punt van stormbeveiliging. Velen hebben geluk gehad dat die maatregelen welke zij gewoontegetrouw namen, ruim of net voldoende waren. Enkelen helaas niet. Waren die enkelen die geen geluk hadden dan fout?

Ging het fout, dan is dat zeer jammer, maar verwijten uitspreken na een dergelijke storm? Laten we allen op die wijze reageren, dat we uit voorvallen, goed of slecht afgelopen, onze les leren en eventuele ondeugdelijk gebleken zaken zo snel mogelijk vervangen. Onze aandacht voor de wijze van wegzetten van de molen is weer aangescherpt en naar wij hopen weer aangepast aan dergelijke uitzonderlijke weersituaties.

Door op deze wijze te reageren hebben we ervan geleerd.

CURSUS 'MALEN MET DE STEEN'

Na een onderbreking van de cursus in 1989, wordt de cursus voor geïnteresseerden in meer vakmatig malen met korenmolens, dit jaar weer gehouden. De interesse voor de cursus is nog niet tanende, hetgeen blijkt uit het feit dat er reeds voorlopige aanmeldingen binnen zijn, ondanks dat het doorgaan nog geenszins zeker was. Dus wil men in aanmerking voor de cursus komen, te houden dit najaar, dan moet men snel beslissen en het aan te vragen formulier zo spoedig mogelijk inzenden. Een veel gehoorde opmerking is, dat het wel veel te moeilijk en te technisch zal zijn en men spreekt hiermede de vrees uit de zaken niet te kunnen volgen. Niets is minder waar, de cursus is zodanig van opzet dat het door een ieder te volgen is. Hij is echt niet alleen bedoeld voor molenaars die beroepsmatig willen of reeds malen, maar zeer zeker ook voor hen die op korenmolens op geheel vrijblijvende en in bescheiden mate malen. De lessen zijn bedoeld om de vele vragen, die kunnen rijzen bij het malen met een korenmolen, gemakkelijker op te lossen. Veelal dient men, zonder de wetenschap op te doen tijdens de cursus, zogenaamd

het wiel weer uit te vinden en dat is echt niet nodig. De kennis is aanwezig en wordt door diverse deskundigen op hun gebied op anderen overgedragen. Daarbij komt nog het prettige van de cursus, dat men gedurende zeven volle werkdagen praktische ervaring kan opdoen op verschillende, in vol bedrijf zijnde molens. Naast de praktijkdelen van de cursus is ook een deel van de lessen ingeruimd voor meer zaken, die rond de activiteiten van een molenaar te pas komen.

Het gehele cursuspakket, met alle belangrijke onderwerpen, wordt behandeld door en onder leiding van de vijf reeds bekende deskundigen gedurende een 13-tal avonden. Voor het theoretische deel wordt gebruik gemaakt van de boeken 'Zingende Stenen' en 'Rond Zingende Stenen'.

De indeling van de cursusavonden is als volgt:
D. Abelskamp, 'Zingende Stenen', 3 avonden
J. Houtdijk, Publiciteit en promotie, 1 avond
R. Batenburg, Exploitatie van een molenaarsbedrijf, 2 avonden

D. Abelskamp, 'Rond Zingende Stenen', 4 avonden
Dr. B. Belderok, Bakkwaliteit en kwaliteitsbeoordeling van de tarwe, 2 avonden
R. Bottemanne, Bakkerij theorie, 1 avond

De 13 avonden worden gehouden op maandagavonden, te Wageningen op de Vakschool Wageningen voor Bakkerij en Horeca, van 19.30 tot 22.00 uur. De data welke hiervoor voorlopig zijn vastgesteld zijn: 17 sept., 24 sept., 8 okt., 22 okt., 29 okt., 5 nov., 12 nov., 19 nov., 26 nov., 3 dec., 10 dec. en 17 dec.

Indien u geïnteresseerd bent, noteert u dan voor alle zekerheid deze data, temeer daar we in principe besloten hebben, de cursus in 1991 niet te houden. De kosten blijven gehandhaafd op f 150,- per cursist, exclusief de benodigde boeken. De boeken zelf kosten per stuk f 45,- per deel excl. verzendkosten. Deelname staat open voor hen, die in het bezit zijn van het getuigschrift voor Vrijwillige Molenaars, uitgereikt door de Hollandsche Molen. Of voor hen die staan ingeschreven als gezelmolenaar bij het Ambachtelijke Korenmolenaars Gilde.

Aanmelding voor de cursus dient te geschieden vóór 15 juli 1990. Het hiervoor bestemde formulier kunt u aanvragen bij de ledenadministratie, Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden.

Bij ontvangst van meer aanmeldingen dan 20 stuks, zal door de cursuscommissie een selectie gemaakt worden. Voor 1 augustus 1990 ontvangen de cursisten die geplaatst worden, bericht, waarna de cursusgelden voor 1 september 1990 ontvangen dienen te worden.

De boeken kunnen besteld worden door overmaking van f 99,- (incl. porto) of 52,50 (incl. porto) voor één boek. Gaarne wel duidelijk vermelden welk boek u wenst te ontvangen. Rabobank rekening 13.53.85.210. t.n.v. G.W.M. Barendse, inz. Cursuscommissie Beatrixstraat 79, 2685 BH Poeldijk. Het gironummer van de bank is: 148232 t.n.v. Rabobank Midden-Westland.

MOLENFOTO'S

In de periode van april tot september 1990 zal de korenmolen 'Welgelegen' in Heerenveen een grote restauratie ondergaan. De wieken zullen uit de molen worden getakeld en een grote opknappbeurt krijgen. De kap wordt van de molen getakeld en voor een belangrijk deel vernieuwd. De hele molen wordt opnieuw met riet gedekt en er zal een tweede koppel maalstenen worden aangebracht. De hele restauratie zal veel leuke momenten opleveren om te komen kijken voor geïnteresseerden. Op zaterdagmorgen blijft de molen dan ook in die periode open van 9.00-12.30 uur. Na de restauratie zal Heerenveens laatste molen er weer trots bij staan.

Ter gelegenheid van dit gebeuren organiseert de Stichting Molen Welgelegen in samenwerking met

de Fotoclub Heerenveen een fotowedstrijd gedurende de periode april tot september 1990. Het gaat daarbij om foto's van molens in twee categorieën: foto's van de molen 'Welgelegen' zelf en foto's van andere molens in de provincie Friesland. De foto's mogen in kleur zijn of in zwart-wit (geen dia's). Per deelnemer mogen maximaal vijf foto's worden ingezonden. Op de foto's naam en adres vermelden. Als u prijs stelt op terugontvangen van de foto's dient porto te worden bijgesloten.

Beoordeling van de foto's vindt plaats door een deskundige jury. Als prijzen zijn foto-artikelen en cadeaubonnen beschikbaar.

Foto's kunnen worden ingezonden naar: Fotoclub Heerenveen, Postbus 552, Heerenveen, o.v.v. fotowedstrijd molen.

Foto's kunnen ook worden ingeleverd bij: Fotohandel Wiersma, Lindegracht 1, Heerenveen. De inzending kan tot 1 september 1990.

De foto's zullen worden tentoongesteld ter gelegenheid van de heropening van de molen in de maand oktober. Dan zal ook de prijsuitreiking plaatsvinden.

Voor eventuele inlichtingen kan contact worden opgenomen met: Geurt van de Weg, tel. 05660-1858.

Leden van de Fotoclub Heerenveen zijn van deelname uitgesloten.

Door inzending gaan deelnemers accoord met gestelde voorwaarden.

ONZE INSTRUCTEURS (PER 1 MEI 1990)

Provincie	Plaats	Molen	Instructeur	Telefoon
Groningen	Garsthuizen	De Hoop	D.F. Wychgel	05955-2223
	Nieuwe Scheemda	De Dellen	R.P. Lemminga	05979-1292
	Oude Pekela	De Onrust	L.E. Buiskool	05976-1386
	Veelerveen	Niemansmolen	D.J. Tinga	05951-1389
	Vierhuizen	De Onderneming	B. Dijk	05903-1722
	Winschoten	Dijkstra's Molen	B. Oomkens	05970-14269
Friesland	Birdaard	De Zwaluw	J.G. Tollenaar	05196-2342
	Heerenveen	Welgelegen	P.W. Hofkamp	05169-1415
	Kollum	Tochmaland	A.F. Zwart	05113-4669
	Marssum	Marsummermolen	J.P. de Jong	05107-1888
Drenthe	Erica	De Heidebloem	J. Tiggelaar	05914-2492
Overijssel	Goor	Braakmolen	A. Kuilder	05470-3547
	Lattrop	Oortman Møl	J.A.J. Derkman	05413-2345
	Usselo	Wissink's Møl	G.J. Wieffer	074-774531
	Vriezenveen	Leemansmolen	H.J. Hamer	05499-2153
	Zalk	De Valk	P. van Gilst	03210-3001
Gelderland	Dichteren	Aurora	H.J. Krijnen	08340-34843
	Haaften	De Blauwe Reiger	F.J. Ooms	03448-2391
	Hellouw	Achterste Hellouw	J. Knegt	04188-1840
	Hernen	beltmolen	J.F.J. Frings	080-444275
	Lunteren	De Hoop	E. Top	08386-1591
	Neede	De Hollandse Molen	A.J. Pasman	05450-93102
	Oostendorp	De Tijd	M.J. van Til	03200-45215
	Silvolde	stenen grondzeiler	H.J. Nijhof	05736-383
	Twello	Havekes Mölle	E. Tijman/G.W. ten Hake	05700-16844
	Varsseveld	De Engel	J.H. Konink	08359-725
	Warnsveld	Nooit Gedacht	D.J. Abelskamp	05750-25068
	IJzevoorde	Benninkmolen	W. Klaassen	08342-1373
	Zoelen	De Korenbloem	D. Veenstra	03440-14293
	Zuilichem	De Hoop	J. Verwey	04187-1508
Utrecht-'t Gooi	Maarssen	Molen van polder Westbroek	G.J. Pouw	02159-45428
Noord-Holland	Akersloot	De Oude Knecht	P.A. Huygens	02513-12746
	Schellinkhout	De Grote Molen	J.P.M. Beers	02293-3151
	Zaandijk	De Bleeker Dood	R. de Ruiter	020-362996
Zuid-Holland	Bleskensgraaf	De Wingerdse Molen	A.A. Schouten	01849-2676
	Gouda	De Roode Leeuw	M.O.F. Koop	010-265341
	Goudswaard	Windlust	H. Konijnendijk	01869-2346
	Hazerswoude	Groenendijkse Molen	P.J. Pijnaken	071-411935
	Hoornaar	Oudendijkse Molen	W. Meerkerk	01844-1442
	Kinderdijk	Boezemmolen nr. 4		
	Nieuwe Tonge	d'Oranjeboom	D. Blok	01870-4048
	Streefkerk	Broekmolen	J.C. Noorlander	01848-3528
	Wateringen	Windlust	C.P.M. Franken	01749-45300

Provincie	Plaats	Molen	Instructeur	Telefoon
Zeeland	Biervliet	De Harmonie	P.J. Lijbaart	01152-1462
	Domburg	Weltevreden	J. Hoefkens	01180-11965
	Hoek	Windlust	F.D.M. Weemaes	01150-19885
	Sint Annaland	standermolen	M.A. Kodde	01665-2167
	Wemeldinge	Aeolus	J. Wagenaar	01134-1498
	Zuidzande	beltmolen	P. de Hulster	01170-2418
Noord-Brabant	Asten	standermolen	E.A.M. van Stekelenburg	04936-3504
	Bergeyk	standermolen	J. Kuitert	077-827725
	Beugen	korenmolen	T. van Bergen	08856-1718
	Heeze	St. Victor	G. Sturkenboom	04907-2602
	Oirschot	De Korenaar	W. Verbruggen	04997-75192
	Oisterwijk	De Kerkhovensemolen	J.G.M. Scheirs	04255-3278
	Roosendaal	De Twee Gebroeders	N.J.M. van Eekelen	01658-1453
		De Hoop		
	Vlierden	beltmolen	J.G.M. Coppens	04930-14330
	Uden	standermolen	J.A. van Dongen	08865-1400
	Zeeland	Coppensmolen	"	"
Limburg	Beesel	De Grauwe Beer	J.L.J. Derckx	04704-1390
	Gronsveld	torenmolen	J.H.M. Meessen	043-614721
	Meterik	Eendracht maakt Macht	E. Bakens	04784-2025
	Roggel	Molen van Nijken	J.T.M. van Woezik	04933-336
	Stramproy	Molen van Nijs	J. Nijs	04956-2231

zaterdag 25 augustus 1990

MOLENS VAN STOKHUYZEN

Het bovengenoemde boekje, destijds uitgegeven door uitgeverij Fibula-Van Dishoeck, is reeds geruime tijd niet meer in de boekhandel verkrijgbaar. De vereniging De Hollandsche Molen was enige jaren geleden in de gelegenheid een restpartij te kopen en de boekjes waren als zodanig ook via de vereniging te bestellen. De voorraad raakte echter uitgeput en zo dreigde het Gilde en haar leden in opleiding in de situatie te geraken, dat dit aanbevelenswaardige boekje ook voor hen niet meer verkrijgbaar dreigde te worden. Gelukkig zijn wij met de Hollandsche Molen overeen kunnen komen om het allerlaatste restantje van hen te kunnen overnemen.

Tot onze spijt heeft het Gildebestuur moeten besluiten, gezien de aard van dit boekje, het alleen nog maar beschikbaar te stellen aan onze leden in opleiding. Het is dan ook alleen door hen te bestellen via onze administratie.

De prijs per exemplaar is f 15,- excl. portokosten à f 5,-. Er zijn er niet al te veel, dus degene die nog een exemplaar willen bemachtigen moeten snel zijn, want op is echt definitief op.

MOLENENQUETE

(In verband met vakantie van Dick Zweers wordt deze aflevering verzorgd door Paul Buijs en Frans Rutten.)

Op de vragen over de licht kwamen nog reacties binnen over de molens van Havelte (De Jonge) en Usselo (De Bruin). In de volgende aflevering zal inhoudelijk op de ontvangen gegevens worden ingegaan. Aan degenen die nog van plan waren om in te zenden, het verzoek om dat binnenkort te doen, zodat uw gegevens nog verwerkt kunnen worden.

Op de vragen over de wachtdeur kwamen tot nu toe van 18 inzenders reacties binnen over de volgende molens:

Groningen: Grijpskerk, 'De Westerhorner', 8-k, vijzel (Hazenberg).

Friesland: Akkerwoude, 'De Grote Molen', 8-k, vijzel (Ralten).
Menaldum, 'De Rentmeester', 8-k, vijzel (De Jong).

Overijssel: Ossenzijl, 'De Wicher', spinnekop, vijzel (Elzenaar).

Noord-Holland: Egmond aan de Hoef, 'De Wimmeren', 8-k, scheprad (Zwijnenberg).
Schellinkhout, 'De Groote Molen', 8-k, vijzel (Beers).
Schoorl, 'Polder Greb', 8-k, vijzel (Slooten).

Zuid-Holland: Gorinchem, 'De Oostmolen', wip, scheprad (Van der Bruggen).
Hardinxveld-Giessendam, 'De Tiendwegsemolen', wip, scheprad (Van Iersel).
Rotterdam, 'De Pendrechtse Molen', r-stenen, scheprad (Zinkeweg).
Rijswijk, 'De Schaapweimolen', 8-k, scheprad (Van Weelden).

Hoewel er nog bijna 400 poldermolens zijn is het aantal inzenders wat laag. Er is echter geen sluitingsdatum, dus stuurt u alsnog de gegevens van uw molen in?

Voor ons nieuwe onderwerp grijpen we terug naar een artikel van Dick Zweers getiteld 'Waarmee lichten wij de vang' (oorspronkelijk verschenen in 'De Gelderse Molen'). Hierin veronderstelde hij dat de vangtrommel, die al vanouds op de torenmolens en de standerdmolens voorkwam, oorspronkelijk een groter verspreidingsgebied kende dan thans. Zo zou de vangtrommel in het gewest Holland later grotendeels verdrongen zijn door de wipstok, mogelijk onder invloed van de opkomst van de bovenkruier met staartkruiging. De vangtrommel en evenaar kunnen alleen voorkomen in combinatie met een haak; de wipstok eveneens met haak, maar

ook met hanger en duim. Wie in de theorie nog niet zo thuis is kan veel wetenswaardigheden over dit onderwerp vinden in 'De ontwikkeling van de vang', door A. Sipman, opgenomen in het Gelderse Molenboek, Zutphen, 1969.

Paul Buijs en Frans Rutten

1. Type molen:
Naam:
Plaats:
2. Bouwjaar van de huidige molen ter plaatste of herstel na brand.
3. Bouwjaar van de huidige molen op een eventuele andere standplaats?
4. Vang:
 - a. Vlaamse vang
 - b. stutvang
 - c. houten hoepelvang
 - d. stalen bandvang
5. Ophanging vangbalk:
 - a. haak of klink
 - b. hanger met duim
 - c. klamp
6. Bediening vangbalk:
 - a. vangtrommel
 - b. buitenwipstok
 - c. binnenwipstok
 - d. evenaar
7. Wijkt de vang op de molen af van die op andere molens in de streek?
8. Zijn er ooit zaken gewijzigd aan de vang?
Zijn er nog sporen van de oude constructie?
9. Kunt u streekeigen benamingen geven voor de onderdelen van de vang?
10. Zijn er verder nog bijzonderheden waarnaar niet is gevraagd?
11. Uw naam, adres en woonplaats?
12. Geeft u toestemming voor publicatie van de gegevens?

Uw inzending gaarne naar:
D.J.K. Zweers
Burgemeester Hogguerstraat 907
1064 ED Amsterdam

MOLENS VAN DE TWEEMANSPOLDER IN BEDRIJF

De molens langs de Rotte bij Zevenhuizen zijn uniek. Doordat ze een getrapte bemaling van vier hoog vormen, wordt het complex aangeduid als een molenviergang. De vier molens brengen het water gezamenlijk, waarbij de ene molen het water doorgeeft aan de andere, ongeveer vijf meter hoog. Een modern gemaal heeft de hoofdtak wel overgenomen, maar de 'houten machines' kunnen zonder moeite het overtollige water lozen op de Rotte. Dankzij de bescherming die de molens genieten en de warmte en liefde van de mensen die er mee werken, blijven ze in goede staat behouden. En zolang de wind de wieken kan voortdrijven zal de belangstellende zich verlustigen aan het oer-hollandse beeld van de werkende molen. De molens van de Tweemanspolder zijn in het bezit van de Stichting tot Instandhouding van de Molenviergang in de Tweemanspolder.

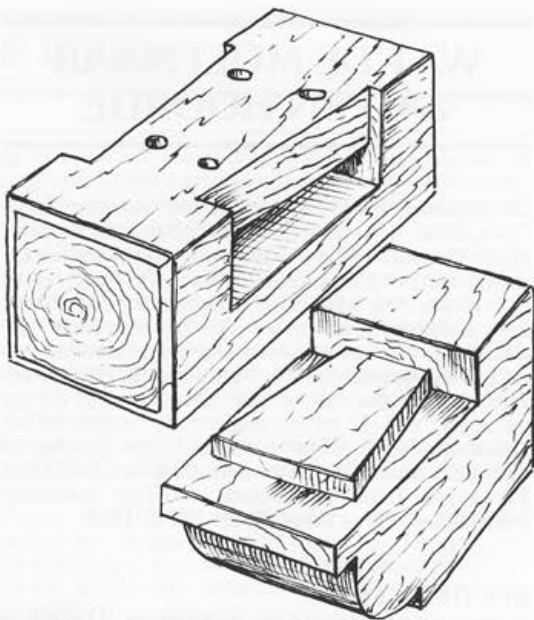
Het draaischema ziet er als volgt uit:
Zaterdagmiddagen van circa 13 tot 18 uur: 23 juni,
7 juli, 21 juli, 4 aug., 18 aug., 8 sept., 22 sept.

Het bestuur is van mening dat met het in bedrijf stellen van de vier molens op bovengenoemde data, de aantrekkelijkheid van het gebied van de Rottemeren aanmerkelijk wordt verhoogd.

L. Vellekoop

WAT IS DAT VOOR EEN MOLENZAAK?

Het afgebeelde bovenasje, met de smeedijzeren kruk aan de penzijde, is niet afkomstig van een weidemolentje, maar van een z.g. petmolen. Deze molentjes werden vooral toegepast in combinatie met de grote Zaanse papiermolens. Zij hadden de taak het vereiste welwater op te pompen, waarna het via de vijvers langzaam naar de papiermolen stroomde. Deze vijvers waren in wezen langgerechte bezinkbakken, van wel zo'n 150 m lang. De vijvers waren opgebouwd uit heen en weer slingerende smalle kanaaltjes waardoor het water geruime tijd de gelegenheid kreeg om de verontreinigingen te laten bezinken. Van tijd tot tijd dienden deze vijvers gereinigd te worden, daar vooral voor de witpapiermakerij uiterst zuiver water een noodzaak was. Zij die meer willen weten betreffende dit verdwenen molentype kunnen wij verwijzen naar het boek 'Windmolens', geschreven door G. Husslage. Tevens kan men in het Groot Algemeen Moolenboek

van Johannis van Zijl op tabula I een plattegrond aantreffen van een vijvercomplex.

We kregen een tweetal goede oplossingen binnen, t.w. van Jannes Tiggelaar uit Erica, Drenthe en van H.A. Hachmer uit Noordwolde, Friesland. Bij loting werd Tiggelaar de gelukkige winnaar van het ter beschikking gestelde boekje over de pelmolen, geschreven door P.H. Havik.

TUITNODIGING

AAN ALLE LEDEN VAN NOORD-HOLLAND

Deze keer een bijzondere avond

We gaan naar de Brandweer in Amsterdam en nodigen u daarbij uit te laten voorlichting over brandpreventie en hoe te handelen bij het uitbreken van brand. Voor de pauze een praatje, na de pauze een film.

datum: dinsdag 25 september 1990

tijd: 20.00 uur - 22.00 uur

plaats: in het opleidingscentrum van de Brandweer, Octaanweg 7 westhavengebied te Amsterdam daar waar de rode vlag wappert.

Let op: er kunnen aan deze avond maximaal 40 mensen deelnemen.

U dient zich op te geven bij:

Rens de Ruiter, telefoon: 020-362996

Opgeven voor 1 september a.s.

WAT DE MOLENAAR ZAG EN HOORDE

De molenaar las in het maandblad voor het korps Rijkspolitie een artikel over opperwachtmeester Hans Westrik. Hij is vrijwillig molenaar van koren-molen De Hoop in Oude Niedorp. Om geld bijeen te brengen voor het onderhoud heeft hij samen met een plaatselijk restaurant de 'molenbrunch' bedacht. Dit evenement wordt elk eerste zondag van de maand georganiseerd. Men krijgt in het restaurant eerst koffie met gebak. Daarna volgt de bezichtiging van de molen waarna de brunch in het restaurant volgt. Men is een ochtend gezellig uit en steunt tevens de instandhouding van De Hoop. Een prima initiatief van deze vrijwillige molenaar! Inlichtingen: Hans Westrik, tel. 02242-1934.

RECTIFICATIE

In de vorige Gildebrief (9e jaargang nr. 1) werd in de rubriek "Wat de molenaar zag en hoorde" verteld dat bij een molen met een kunststof halslager bleek dat "dit materiaal zich, zwart verbrand, in en om de gietijzeren hals te hebben gewerkt."

Nadere informatie leerde dat dit een absoluut onjuist bericht is geweest. De betreffende molen (De Twiskemolen te Landsmeer) is inderdaad uitgerust met een kunststof halslager, en liep inderdaad warm. Maar dat bleek te worden veroorzaakt door een houten klos op de keerstijl, die met nogal veel kracht tegen de hals van de as aandrukte.

Na het verplaatsen van deze klos was het euvel verholpen. De molen draait zeer licht. Er is geen sprake van dat het lagermateriaal zich (zoals we elders hoorden beweren) als een soort smeerkaas rond de hals zou hebben gewikkeld, waarbij het zich zódanig aan de hals zou hebben gehecht, dat deze opnieuw afgedraaid zou moeten worden. Hoewel het lager door het warmlopen wat zwarte aanslag had gekregen, bleek dit geen enkele invloed op de samenstelling en smerende eigenschappen van het materiaal te hebben gehad. De molenaar heeft aan het lager zelf ook niets hoeven te doen. Waarvan acte.

(We verwachten op deze zaak in het volgende nummer terug te komen.)
Red.

RECTIFICATIE

De afgebeelde molen op bladzijde 1 in de vorige Gildebrief werd n.a.v. het opschrift aan de achterzijde geplaatst in Steenderen.

Nu blijkt echter dat iemand in Brabant-west zich zwaar gegrepen voelt (zeer terecht) want deze prachtige slanke molen stond destijds in het dorp Made.

Sorry, we waren misleid.

MOLENAARS GEVRAAGD

In de provincie Gelderland zijn nog enkele molens onbemand, en ook deze moeten zo snel mogelijk weer gaan draaien. Het is natuurlijk doodzonde dat de hieronder genoemde molens reeds geruime tijd ongebruikt staan.

We weten allen dat er diverse molens zijn waar meerdere geslaagde molenaars op een en dezelfde molen zitten. Ook weten wij dat het o zo gezellig is om met meerdere molenaars op een en dezelfde molen de zaak draaiende te houden, maar is het nu niet eens tijd dat molenaars van dergelijke groepjes besluiten ook de stilstaande molens te laten draaien. Zo zou het omwille van de gezelligheid eens het overwegen waard zijn om als groepje een stilstaande molen in de omgeving gezamenlijk te adopteren en deze b.v. eenmaal in de maand te laten draaien. En dan liefst niet alleen draaien maar ook rond te smeren en de zaak ook eens nalopen op kleine gebreken die weer snel kunnen uitgroeien tot hele dure grote. Kom **VRIENDEN VAN DE GELDERSE MOLEN** en leden van het Gilde, maak deze verenigingsnaam nu eens waar, met gezamenlijke inspanning is er veel te bereiken.

De desbetreffende molens zijn:
Windkorenmolen 'De Bouwing'
Rijksstraatweg 33, Geldermalsen

Windkorenmolen 'De Volharding'
Vinkwijkseweg 15, Zeddam

Windkorenmolen 'De Hoop'
Barneveldseweg 106, Nijkerk buurtschap Appel

Windkorenmolen 'De Hoop'
Zutphenseweg 39-41, Vorden

Voor informatie kunt u zich wenden tot het afdelingsbestuur van het Gilde t.w. mevr. R. Overman-Dorrestijn, tel. 05457-72363 of de secretaris van het Gilde de hr. B. van Weel, tel. 02152-51695.

Inleveren copy:

Voor Gildebrief no. 3 (verschijningsdatum 15 september 1990) dient Uw copy vóór 15 augustus 1990 bij de Gildebrief-redactie binnen te zijn.

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS T.B.V. DE OPLEIDING

Informatie I t/m X	Algemene informatie over praktijk, molenzeilen, smeren, vangen, het weer, klein onderhoud, bliksemafleider e.d.
Informatie XII	De opbouw van de wipmolen en de achtkante molen (G.J. Pouw)
Informatie XVI	Waarom draaien de wieken linksom, waarom hellende bovenas en de tonmolen (E. Smit)
Informatie XVII	Turbinemolens (J. Meessen)
Informatie XIX	Molenaarservaringen (J. Kaal)
Informatie XX	Kruiwerken (G.J. Pouw)
Informatie XXI	Weercursus (P.W. Rosier KNMI)
Informatie XXII	Bovenassen (G.J. Pouw en M. van Doornik)

Het boek "Wieksystemen voor polder- en industriemolens" door G.J. Pouw behoort ook tot het lespakket en omvat o.a. de informaties VIII, IX, XIII, XIV en XV.

Bij aanmelding als lid-in-opleiding dient men dit lespakket aan te schaffen omdat dit nodig is bij de opleiding. De prijs is uiterst laag gehouden en bedraagt f 50,-.

Gratis uitgaven:

Bladen voor het maaluren-boekje t.b.v. leden-in-opleiding.

Bladen voor het maaluren-boekje t.b.v. geslaagde leden.

De richtlijnen voor het examen voor vrijwillig molenaar.

Modelcontract voor vrijwillige molenaars.

Folder betreffende de Gilde-verzekeringen.

Voor inlichtingen en het bestellen van de hierboven genoemde boeken enz. kunt u contact opnemen met de ledenadministratie van het Gilde:

Mevr. E.N. Pouw-Schipper, Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden. Tel. 02159-45428.

VOOR DE OPLEIDING AANBEVOLEN LITERATUUR

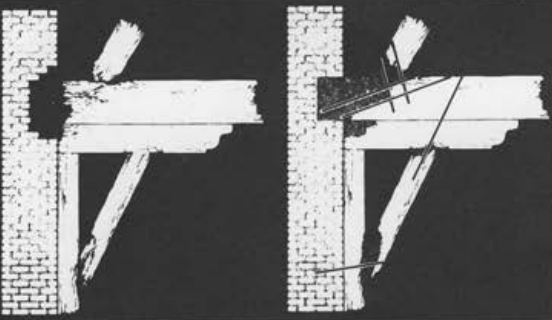
Molens	Ir. F. Stokhuyzen, 5e geheel herziene druk
Opleiding watermolenaar	Ing. J. den Besten Te bestellen d.m.v. storting op postgiro 139754 te Loenen a.d. Vecht van f 50,- (incl. porto).
De windmolen en zijn onderdelen	J.G. Wiessner, Postgiro 1162733 te Arnhem t.n.v. penningmeester Vrienden v.d. Gelderse Molen f 30,- (incl. porto)
Zingende stenen	D.J. Abelskamp, f 45,- (excl. f 7,50 porto)
Rond zingende stenen	D.J. Abelskamp, f 45,- (excl. f 7,50 porto)

Beide laatste boeken zijn te bestellen via: girorekening 148232 t.n.v. Rabobank Midden-Westland t.g.v. rekeningnummer 13.53.85.210 t.n.v. penningmeester cursuscommissie Barendse te Poeldijk. Bestelt u beide boeken gelijktijdig, dan is de prijs f 99,- (incl. porto).

**VRIJWILLIGE
HET GILDE VAN MOLENAARS**

een sterk verhaal van Renofors

Renofors herstelt al ruim vijftien jaren aangetaste en verzwakte houtkonstrukties, zoals balkeinden, muurplaten, spantbenen, blokkelen etc. door middel van een polymeerchemische restauratietechniek met vooraf gemaakte statische berekeningen. Door toepassing van speciaal voor dit doel ontwikkelde epoxy-harsen en glasfibers zijn inmiddels in duizenden objecten de dragende en esthetische functies van vele houtkonstrukties herwonnen tegen relatief lage kosten en met optimaal behoud van het oorspronkelijke.

*Voor nadere informatie ligt er een documentatiemap voor u klaar, compleet met een (verkorte) lijst van door Renofors uitgevoerde objecten.

Renofors, gewapend in hout

behoeden om te behouden

Houtworm-, Boktor-, Bonte Knaagkever-, Zwamaantastingen, etc., bedreigen waardevolle houtkonstrukties in vele monumentale gebouwen zoals kerken, kastelen, molens, boerderijen enz.

Conserduc voert sinds 1950 curatieve en preventieve behandelingen uit tegen houtaanvreter insecten en houtaantastende schimmels met gebruikmaking van de modernste middelen en methoden, door geheel Nederland.

Conserduc is tevens leverancier van een modern pakket houtverduurzamingsmiddelen voor de Bouw en "doe het zelfver".

Wilt u het oorspronkelijke behouden en kosten besparen? Vraagt u dan vrijblijvend onze documentatie aan of een kosteloos advies/ offerte.

Lid van

CONSERDUC/RENOFORS®

Stationsstraat 41a, 4921 AC MADE - Tel. 01626-6363* - Fax. 01626-6044